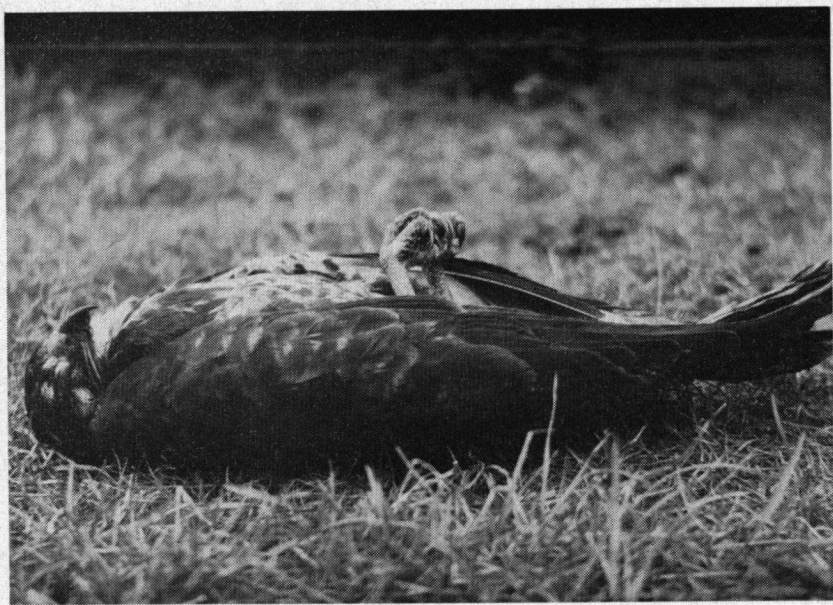

Dode buizerd / Foto J. C. Wedts de Swart

ALARMERENDE GEBEURTENISSEN

Door G. Ouweneel

In een tijdsbestek van enkele maanden deden zich in Nederland weer een aantal gebeurtenissen voor die alle, direct of indirect, nu of in de toekomst, een nadelige invloed op de vogelstand zullen hebben. Daar is de vestiging van Shell aan Moerdijk, waardoor zowel belangrijke voedselterreinen van de grauwe gans aan weerszijden van de Roode Vaart (vermoedelijk) als de Sasseplaat, een ganzenslaapplaats van grote betekenis, zullen wegvallen. Rotterdam lanceerde zijn Plan 2000; een project dat, indien het wordt gerealiseerd, tot een dusdanige structuurverandering van de Zuid-Hollandse eilanden zal leiden dat het nauwelijks mogelijk moet worden geacht dat (afgezien van het verdwijnen van unieke natuurhistorische gebieden) het Hollandsch Diep-Haringvlietgebied die functie voor overwinterende ganzen, eenden en steltlopers zal kunnen behouden die het nu nog inneemt.

Voorts vond gedurende de afgelopen winter op een aantal plaatsen in Nederland weer massale vogelvergiftiging plaats waarbij, afgezien van blauwe reigers (Noord-Oost Polder), duiven en zaadetertjes, ook weer tientallen stootvogels omkwamen. Ontstellend was de olieramp — in de Noordzee en de Waddenzee — waardoor grote aantallen zwarte zeeëenden en eidereenden om het leven kwamen. Hoewel voor het voortbestaan in internationaal verband voor beide soorten geen direct gevaar bestaat, is bedreiging van het Nederlandse

broedbestand van de eidereend niet denkbeeldig. De stand op de Waddeneilanden heeft gedurende de afgelopen jaren reeds grote aderlatingen ondergaan en wellicht komt de stam door deze oliesterfte binnen de gevarengrens. Bovendien is het niet ondenkbaar dat de afnemende vruchtbaarheid door de inwerking van vergiften die onze broedvogels de laatste jaren parten speelt ook in Noord-Europa reeds plaatsvindt doordat de Waddenzee een zeer belangrijk overwinteringsgebied voor eidereenden vormt.

Bepaald alarmerend was op enige plaatsen gedurende het afgelopen seizoen de jachtdruk op de bij ons overwinterende ganzen. Hoewel alle gegevens hieromtrent nog niet bekend zijn, is het welhaast zeker dat een voortzetting van de jachtdruk in deze mate binnen niet al te lange tijd gevaarlijk zal gaan werken. Dit temeer daar, zeker voor wat betreft Zuidwest Nederland, het aantal geschikte ganzenpleisterplaatsen drastisch inkrimpt. Het zou nu reeds aanbeveling verdienen potentiële ganzenpleisterplaatsen voor onbepaalde tijd van jacht te vrijwaren, opdat de ganzen zich daar ongestoord kunnen vestigen. Er bestaan duidelijke aanwijzingen dat de ganzen genegen zijn elders daarvoor in aanmerking komende plaatsen als voedselterrein te gaan gebruiken, bijv. de Alblasserwaard.

Tenslotte zal mogelijk het abnormaal koude voorjaar een nadelige invloed hebben op onze broedvogelstand, speciaal op die der weidevogels. In Nederland verbleven in maart opvallend veel kieviten, zeer waarschijnlijk vogels die door de koude in het noorden in hun voorjaarstrek werden opgehouden. Ervaren werd hoe de vogels zich veelal in de bermen van de wegen ophielden waardoor, evenals in de zomer van 1959, tientallen verkeersslachtoffers onder de kieviten vielen. Afgewacht dient te worden in hoeverre het koude voorjaar zich zal laten gelden in de broedresultaten van onze weidevogels.

Een reeks van triesten gebeurtenissen dus, waarvan de sterfte onder de stootvogels gezien de grootte van het bestand wel weer het hardst aankomt. Dit is des te meer jammer omdat er gedurende de afgelopen twee jaar, althans in de gebieden die door mij regelmatig werden bezocht, aanwijzingen waren dat er een kentering in de achteruitgang was gekomen. Ondanks het feit dat er in het voorjaar van 1968 langs de noordoever van het Hollandsch Diep nog 2 bruine kiekendieven werden aangetroffen die kennelijk door indirecte vergiftiging waren omgekomen, verbleven er gedurende de zomer en het vroege najaar van 1968 méér bruine kiekendieven langs het Hollandsch Diep dan in jaren het geval was geweest. Er waren tenminste twee broedgevallen. Ook de torenvalk floreerde weer wat; de inventarisatieresultaten die voor deze soort in enkele gebieden werden verkregen stemden hoopvol. Het aantal overwinterende stootvogels in de door mij bezochte gebieden was eveneens groter; de lange en vroegtijdig invallende winter 1968-1969 was hier waarschijnlijk debet aan. Sperwer en smelleken konden in de Hoeksche Waard meer worden waargenomen dan in voorgaande jaren. Torenvalken traden in geringer aantal op dan in 1967-1968, maar de buizerd was bijzonder talrijk. Op 15 december 1968 verbleven er ten oosten van Numansdorp niet minder dan 12 buizerds waaronder een groepje van 4 stuks rondom één prooi. Op een afstand van ca. 40

meter zat een slechtvalk in een recent geploegd bietenland op een aardkluit. Mogelijk aasden de buizerds op een eerder door de slechtvalk bemachtigde prooi.

De op het perceel foeragerende grauwe ganzen naderden de slechtvalk schijnbaar zonder enige terughoudendheid tot op enkele meters. Op een gegeven ogenblik vloog de slechtvalk op, waarbij zowel de ganzen als de vele houtduiven en kramsvogels uit de begrenzend houtwal terstond op de wieken gingen. De slechtvalk stootte van geringe hoogte op de buizerds. Deze ageerden door met de vleugels te slaan; één buizerd ging zelfs met uitgespreide vleugels op zijn rug liggen en stak zijn klauwen in de richting van de duikende valk. Deze herhaalde zijn aanval niet, maar verwijderde zich snel in de richting van een troepje vluchtende houtduiven. De nevel belette ons de afloop van dit „puur-natuur” tafreel mee te maken.

- G. L. Ouweneel, Voordonk 11, Rotterdam-24